

УДК 336.77:336.713

Управління кредитним портфелем комерційного банку

Крючко Л.С.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Сидоренко А.В.

студентка
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Статтю присвячено актуальним питанням ефективного управління кредитним портфелем комерційного банку. Досліджено погляди науковців відносно сутності поняття «кредитний портфель». Розглянуто думки вчених стосовно визначення сутності та специфічних особливостей процесу управління кредитним портфелем комерційного банку. Визначено ключові етапи процесу управління кредитним портфелем комерційного банку та важливість кредитного портфелю у забезпеченні прибуткової діяльності комерційного банку.

Ключові слова: комерційний банк, кредитний портфель, ризик, управління, кредитні послуги, методика.

Крючко Л.С., Сидоренко А.В. УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА

Статья посвящена актуальным вопросам эффективного управления кредитным портфелем коммерческого банка. Исследованы взгляды ученых относительно сущности понятия «кредитный портфель». Рассмотрены мнения ученых относительно определения сущности и специфических особенностей процесса управления кредитным портфелем коммерческого банка. Определены ключевые этапы процесса управления кредитным портфелем коммерческого банка и важность кредитного портфеля в обеспечении доходной деятельности коммерческого банка.

Ключевые слова: коммерческий банк, кредитный портфель, риск, управление, кредитные услуги, методика.

Krjuchko L.S., Sidorenko A.V. MANAGEMENT BY CREDIT PORTFOLIO OF COMMERCIAL BANK

The article is devoted to topical issues of effective management of a commercial bank's loan portfolio. The views of scientists concerning the essence of the notion "loan portfolio" are researched. Considered the opinions of scientists regarding the determination of the essence and specific features of the process of managing the loan portfolio of a commercial bank. The key stages of the process of managing a commercial bank's credit portfolio are determined. The article defines the importance of a loan portfolio in providing profitable business to a commercial bank.

Keywords: commercial bank, credit portfolio, risk, management, credit services, methodology.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Комерційні банки виступають ключовими елементами в системі ринкових відносин, а їх поступовий розвиток – важлива умова реального функціонування ринкової економіки. В умовах господарювання, які склалися в економіці країни, очевидним є те, що кредитні операції в структурі активних банківських операцій займають провідне місце. Все це зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування сутності управління кредитним портфелем комерційного банку, адже від якісної організації кредитних послуг прямо залежить ефективний розвиток банківської системи країни в контексті забезпечення стабільності та прибутковості діяльності комерційних банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні основи управління кредитним портфелем комерційного банку у своїх працях досліджували такі вчені-економісти як:

О.В. Золотарьова, Є.Г. Рясних, Н.І. Демчук, М.Т. Юрків, Ю.В. Серик, П.М. Чуб, Н.В. Рогожнікова, А.А. Пономарьов, М.О. Микитин, В.В. Пірог.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Ключовим видом діяльності комерційного банку виступає його кредитна діяльність. Проведення кредитних операцій приносить банку реальний дохід, а отже, дослідження сутності кредитного портфелю комерційного банку та умов його управління має надзвичайне значення, адже більшість банків у сучасних кризових умовах господарювання стикається з глобальною проблемою неповернення кредитів. Отже, необхідність подальшого дослідження сутності даного питання є надзвичайно актуальною.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті виступає дослідження сутності поняття «кредитний портфель» комерційного банку та визначення

його особливостей у діяльності вітчизняних комерційних банків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кредитна політика комерційного банку визначається як сукупність певних дій і заходів, котрі виконує комерційний банк, головною метою яких виступає розв'язання стратегічних та тактичних завдань, в основу яких покладено мікроекономічні, макроекономічні, регіональні і галузеві чинники в галузі оптимізації дохідності кредитних операцій та можливого кредитного ризику.

Необхідність формування обґрунтованої та ефективної кредитної політики кожним комерційним банком за сучасних економічних умов пов'язана, перш за все, з важливістю активізації позитивного впливу кредитних відносин на обсяг та структуру грошової маси в країні і, як наслідок, на стабільність грошової одиниці, а по-друге, із забезпеченням потреби в додаткових джерелах фінансування розширеного відтворення [1, с. 108].

Є.Г. Рясних, А.А. Пономарьов, М.О. Микитин пояснюють сутність кредитного портфелю комерційного банку як сукупність кредитів, наданих банком на певну дату для одержання доходу у вигляді відсотків. До заборгованості за кредитними операціями, що становлять кредитний портфель банку, належать:

- строкові депозити, які розміщені в інших банках, та сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, які надані іншим банкам, та сумнівна заборгованість за ними;

– кошти, надані суб'єктами підприємницької діяльності за овердрафтом, за факторинговими операціями та прострочена заборгованість за факторинговими операціями;

– кошти, надані суб'єктами підприємницької діяльності за операціями репо та ін. [2, с. 146].

Формування кредитного портфеля виступає одним із ключових моментів у діяльності банку, що дає змогу більш чітко відпрацювати тактику та стратегію розвитку комерційного банку, його можливості кредитування клієнтів і розвитку ділової активності на ринку.

Ключові завдання формування кредитного портфеля комерційного банку наведено на рис. 1.

Кредитний портфель служить головним джерелом доходів банку й одночасно – головним джерелом ризику під час розміщення активів. Від структури й якості кредитного портфеля значною мірою залежать стійкість банку, його репутація, фінансові результати. Оптимальний, якісний кредитний портфель впливає на ліквідність банку та його надійність.

Кредитний портфель комерційного банку не може існувати без ефективного управління ним. У загальному розумінні зауважимо, що сутність поняття «управління» передусім передбачає безпосередній вплив на досліджуваний об'єкт для досягнення визначеної мети за рахунок явищ, процесів, у результаті їх взаємодії в режимі детермінованої чи довільної програми. Отже, передусім важливо акценту-

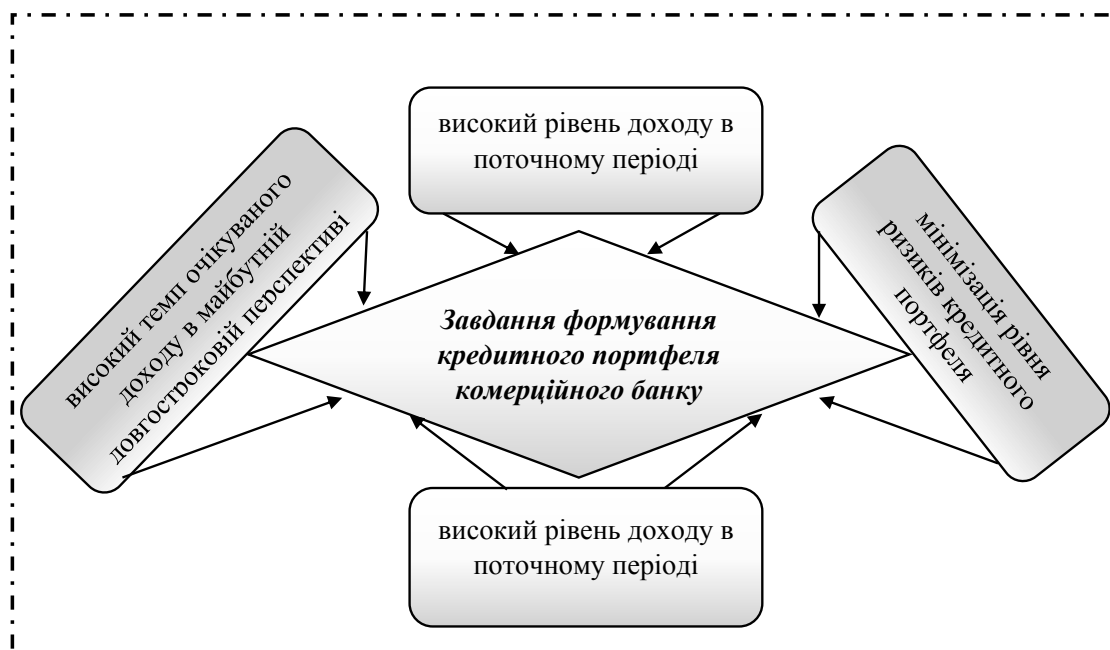

Рис. 1. Ключові завдання формування кредитного портфеля комерційного банку

Джерело: сформовано авторами

вати увагу на тому, що управління кредитним портфелем комерційного банку має тісний взаємозв'язок із ризиком здійснення кредитних операцій.

Н.І. Демчук наголошує на тому, що головним завданням у напрямі налагодження ефективної діяльності функції контролю й управління ризиками є забезпечення виконання поточних цілей і бізнес-планів банку для досягнення стратегічних цілей, запровадження відповідної політики, застосування методів, засобів керування й контролю над ризиками, які генеруються зовнішнім середовищем, структурою активів і пасивів та бізнес-процесами банку [3, с. 1049].

Проблемні кредити не обов'язково асоціюються зі збитками, а правильний підхід до управління ними дає змогу мінімізувати втрати як для банківської установи, так і безпосередньо для позичальника. Правильним підходом у цьому напрямі є професійна робота персоналу банку, створення додаткових стимулів позичальникам для погашення боргів, клопітка робота з кожним клієнтом на партнерських засадах, застосування сучасних і швидких ефективних методів управління проблемними кредитами. Повністю ж уникнути втрат за проблемними кредитами на практиці неможливо, їх значення слід роз-

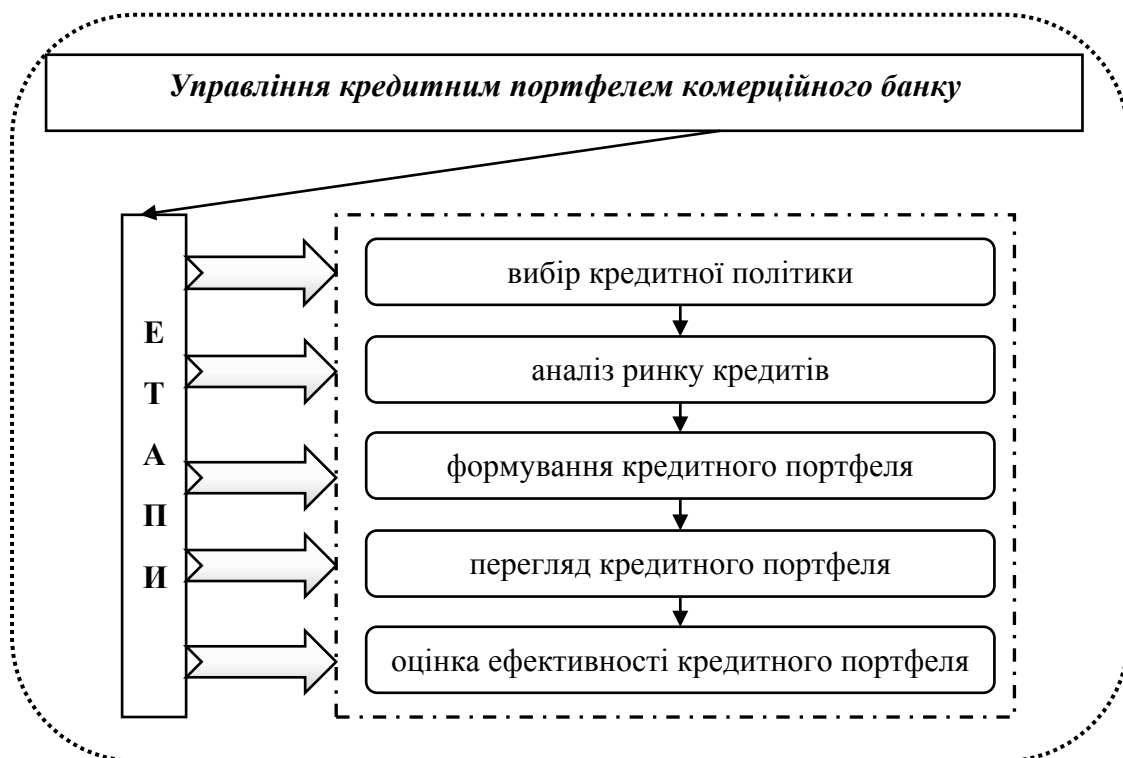
глядати як своєрідну вартість ризику ведення банківського бізнесу [4, с. 185].

Ю. Серик стверджує, що управління кредитним портфелем банку має за мету балансування та стримування ризику всього портфеля, контролювати структуру кредитного ризику, що притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позичковим інструментам, кредитам та умовам діяльності [5, с. 71].

Етапи управління кредитним портфелем комерційного банку представлено на рис. 2.

Н. Рогожнікова наголошує, що портфель банківських позик схильний до всіх основних видів ризику, які супроводжують фінансову діяльність: ризику ліквідності, ризику процентних ставок, кредитному ризику. Управління кредитним ризиком вимагає від банкіра постійного контролю над структурою портфеля позик та його якісним складом. У рамках дилеми «прибутковість – ризик» банк змушений обмежувати норму прибутку, страхуючи себе від зайвого ризику. Він повинен проводити політику диверсифікації ризику і не допускати концентрації [7, с. 31].

Надійність банку важлива для акціонерів, підприємств, населення, що є вкладниками і користуються послугами банку. Втрата вкладу стосується численних заощаджень вкладників і капіталу багатьох підприємств. На основі

Рис. 2. Етапи управління кредитним портфелем комерційного банку

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

управління якістю портфеля ґрунтується його оцінка на постійній основі і управління ліквідністю, ризиком і прибутковістю, які працюють як єдина система.

Для активізації ролі кредитного портфеля як інструмента реалізації завдань державної кредитної політики доцільно розглядати його з трьох позицій. По-перше, це стратегічний кредитний портфель, який має бути сформованим відповідно до вимог державної кредитної політики, місця та завдань банку в її виконанні. По-друге, це тактичний кредитний портфель, що його формує банк на основі обсягів і структури стратегічного кредитного портфеля. По-третє, це портфель фактично наданих кредитів, що зараз є визнаним [8, с. 230].

Організація кредитного обслуговування клієнтів банку з погляду портфельного підходу дає змогу об'єднати різні види позик, ураховуючи їх рівні ризику, об'єднати та систематизувати інструментарій механізму кредитування клієнтів.

Висновки з цього дослідження. Підводячи підсумки проведеного дослідження

зауважимо, що якісне управління кредитним портфелем комерційного банку в перспективі забезпечить поліпшення його ліквідності та сприятиме збільшенню отриманого прибутку. Отже, пріоритетним завданням вітчизняних комерційних банків виступає пошук шляхів удосконалення напрямів кредитування та мінімізації кредитних ризиків. В сучасних умовах діяльності комерційних банків України їх кредитна діяльність потребує вдосконалення, адже значною залишається питома вага проблемних кредитів у загальному кредитному портфелі комерційного банку. Прострочена кредитна заборгованість знецінює активи комерційних банків. Перешкодами на шляху формування кредитного портфеля комерційних банків виступають неякісний моніторинг кредитів, недосконалість методів визначення кредитоспроможності позичальника та ін. Саме тому надзвичайної актуальності в ситуації, що склалася, набуває вдосконалення оцінки кредитоспроможності позичальників із застосуванням методики комплексного аналізу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Золотарьова О.В. Концепція кредитної політики комерційного банку та можливості підвищення її ефективності / О.В. Золотарьова, Ю.В. Півняк, П.Ю. Мартиненко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. – 2014. – № 9. – С. 108–112.
2. Рясних Є.Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку / Є.Г. Рясних, А.А. Пономарьов, М.О. Микитин // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – С. 146–149.
3. Демчук Н.І. Загальний підхід до концепції та процесу управління банківськими ризиками / Н.І. Демчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 1049–1052.
4. Юрків М.Т. Управління проблемними кредитами банків в Україні: сучасні законодавчі аспекти / М.Т. Юрків // Інноваційна економіка. – 2015. – № 11. – С. 184–188 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_11_29.
5. Сєрик Ю.В. Управління кредитним портфелем банку / Ю.В. Сєрик // Економіка і управління. – 2012. – № 4. – С. 70–75.
6. Чуб П.М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / П.М. Чуб. – Київ, 2003. – 18 с.
7. Рогожнікова Н.В. Аналіз стану та динаміки кредитної діяльності банків України / Н.В. Рогожнікова // Фінансовий простір. – 2012. – № 1(15). – С. 30–34.
8. Пірог В.В. Оцінювання якості кредитного портфеля банків з урахуванням виконання економічних нормативів НБУ / В.В. Пірог // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 2. – С. 228–235.